

Auteur
Algemeen Secretariaat

Datum
2019

Aantal pagina's
1 van 3

Onderwerp
Implementatieplan taalvariatiebeleid

Taalvariatiebeleid

Implementatieplan van het Algemeen Secretariaat

1 Inleiding

Het Algemeen Secretariaat van de Taalunie heeft een onafhankelijke commissie van deskundigen in Nederland en Vlaanderen verzocht te adviseren over taalvariatie en taalvariatiebeleid. De commissie bracht, onder voorzitterschap van prof. Reinhild Vandekerckhove, een advies uit in het rapport *Visie op taalvariatie en taalvariatiebeleid*. In dit implementatieplan beschrijft het Algemeen Secretariaat in hoeverre het die visie overneemt en formuleert het beleidsvoornemens en aandachtspunten bij de implementatie in het eigen beleid.

2 Waarom is taalvariatiebeleid nodig?

Vanuit de talige realiteit en het maatschappelijk belang van een inclusieve samenleving acht het Algemeen Secretariaat van de Taalunie het van belang om te expliciteren hoe het (verder) vorm wil geven aan taalvariatiebeleid in Nederland en Vlaanderen (met inbegrip van het officieel tweetalige en in de praktijk meertalige Brussel). Hieronder lichten we dat toe.

Talige realiteit

De Taalunie, de beleidsorganisatie voor het Nederlands, vindt dat taalbeleid moet uitgaan van de talige realiteit in de samenleving. Die talige realiteit wordt mede gekenmerkt door taalvariatie. In het werk van de Taalunie neemt een specifieke variëteit, het Standaardnederlands, een centrale positie in. Taalvariatiebeleid is nodig om te expliciteren hoe om te gaan met de talige realiteit van variatie in relatie tot die standaardtaal.

Maatschappelijk belang: een open taalklimaat

De Taalunie gaat ervan uit dat een open taalklimaat, waarin taalvariatie en taalvariëteiten geaccepteerd en gewaardeerd worden, bijdraagt aan het versterken van de taalvaardigheid van de taalgebruikers. Een open taalklimaat, waarin – naast voor het Standaardnederlands – plaats is voor taalvariatie, draagt bovendien bij aan een inclusieve samenleving en vermindert gevoelens van uitsluiting. Daarin schuilt het maatschappelijk belang van (meer) aandacht voor taalvariatie.

3 Implementatie van de visie: uitgangspunten en beleidsvoornemens

Het Algemeen Secretariaat van de Taalunie stemt in met de uitgangspunten van het rapport *Visie op taalvariatie en taalvariatiebeleid*. Het kan zich vinden in de centrale rol die de commissie ziet voor registergevoeligheid.

Registergevoeligheid

Het is belangrijk dat de taalgebruiker een talig repertoire tot zijn beschikking heeft waaruit hij 'passend' kan putten. Dat maakt dat de taalgebruiker zijn gelaagde identiteiten (lokaal, regionaal, sociaal, nationaal etc.) in taal kan vormgeven. Taal is tenslotte niet alleen een communicatiemiddel, maar ook een belangrijke manier om identiteiten te markeren. De kunst is om te weten welk taalregister in welke situatie het meest passend is. Het register van de Nederlandse standaardtaal is in veel situaties passend en noodzakelijk. Daarnaast zijn er situaties waarin het register van een variëteit geschikter is. Het is van belang dat taalgebruikers een registergevoeligheid ontwikkelen waarmee zij in verschillende situaties de meest geschikte taalvariëteit uit hun repertoire kunnen inzetten. Een dergelijke registergevoeligheid zorgt voor een completere taalgebruiker, die zijn taalkennis optimaal kan benutten en effectief kan communiceren. Dat laatste is cruciaal in een inclusieve samenleving.

Uitgangspunten voor taalvariatiebeleid

Als uitgangspunten voor het eigen taalvariatiebeleid stelt het Algemeen Secretariaat dat:

- (a) variatie binnen en buiten de standaardtaal een natuurlijk gegeven is;
- (b) het voor een inclusieve samenleving van belang is om met respect om te gaan met taalvariatie;
- (c) aandacht voor taalvariatie een onderwerp is van taalbeleid;
- (d) het beleid ten aanzien van taalvariatie nadrukkelijk in relatie staat tot het beleid rond de standaardtaal;
- (e) registergevoeligheid in dat beleid een centrale positie inneemt.

Het taalvariatiebeleid van het Algemeen Secretariaat heeft drie lijnen:

- Corpusplanning: beleid voor het beschrijven van de variatie binnen en buiten de standaardtaal. Beschrijving van variatie draagt bij aan registergevoeligheid.
- Statusplanning: beleid dat bijdraagt aan een passende status van variëteiten binnen en buiten de standaardtaal, waarbij die variëteiten geaccepteerd en gewaardeerd worden.
- Acquisitieplanning: beleid voor de omgang met standaardtaal en taalvariatie in het onderwijs.

Hieronder bespreken we beknopt de eerste twee beleidslijnen. De vraag wat de rol van andere variëteiten dan het Standaardnederlands in het onderwijs zou kunnen zijn (beleidslijn 3), is het onderwerp van een apart beleidstraject. Het Algemeen Secretariaat van de Taalunie heeft een commissie ingesteld die zich over deze vraag buigt en in 2019 een rapport zal opstellen.

3.1. Beleidslijn 1: Corpusplanning

- De variatie binnen de standaardtaal wordt beschreven. Dat geldt voor het Nederlands-Nederlands, het Belgisch-Nederlands en het Surinaams-Nederlands. Naast de woordenschat, gedocumenteerd in de Woordenlijst Nederlandse Taal, zullen ook de grammatica en gebruiksverschillen beschreven worden.
- Voor de beschrijving van regionale talen, dialecten en andere taalvariëteiten buiten de standaardtaal stelt de Taalunie, indien gewenst, infrastructurele voorzieningen beschikbaar.
- De Taalunie voert overleg met lokale, regionale of nationale organisaties die zich inzetten voor taalvariatie.

Op dit terrein heeft de Taalunie verschillende lopende projecten. Die projecten zullen in de komende beleidsperiode worden voortgezet en – waar mogelijk – worden geïntensiveerd of uitgebreid.

3.2 Beleidslijn 2: Statusplanning

- Het doel is een attitudeverandering: vanuit de talige realiteit en met het oog op een inclusieve samenleving is in verschillende maatschappelijke sectoren een groter begrip en meer acceptatie van taalvariatie noodzakelijk. Dat neemt niet weg dat de standaardtaal een centrale positie blijft innemen in het Taaluniebeleid.

Hoe willen we dit doel bereiken?

- Aandacht vragen voor de relatie tussen standaardtaal en taalvariëteiten in verschillende maatschappelijke sectoren en gebruikcontexten.
- Uitdragen dat er geen goede of slechte variëteiten van het Nederlands zijn, maar wel variëteiten die in bepaalde contexten meer of minder passend zijn. Oftewel: een goede omgang met taalvariatie vereist dat taalgebruikers registergevoelig en, daaraan gekoppeld, registerbekwaam zijn.
- Uitdragen dat enerzijds een goede beheersing van de standaardtaal een vereiste is om volwaardig te kunnen participeren in de Nederlandstalige samenleving en dat anderzijds aandacht en respect voor taalvariatie meerwaarde heeft, zowel voor het individu als voor de samenleving.
- In kaart brengen waar de communicatie beperkt wordt door een lage status of stigmatisering van taalvariëteiten, of door maatschappelijke uitsluiting, en waar om die redenen beleid gewenst is.
- De implicaties van onze beleidsuitgangspunten uitwerken voor gerelateerde beleidskwesties als taal en nieuwkomers en meertaligheid in de samenleving. Wat betekent onze beleidsvisie voor omgaan met taalvariatie (of: met talige diversiteit) in die bredere context?

Deze beleidsdoelen impliceren gedrags- en attitudeveranderingen. De attitudes ten aanzien van taalvariatie in Nederland en Vlaanderen verschillen deels van elkaar. Dat betekent dat passende beleidsinstrumenten gericht op die attitudeveranderingen ook (deels) verschillend zullen zijn. In 2019 wil het Algemeen Secretariaat van de Taalunie samen met andere partijen verkennen welke beleidsinstrumenten c.q. activiteiten mogelijk en geschikt zijn om de doelen in Nederland en Vlaanderen te realiseren.